

"...НОВІ Й НОВІ СИЛИ З'ЯВЛЯЮТЬСЯ..."

125-річчя від дня народження Володимира Гнатюка і Миколи Вороного.

Український поет, перекладач, режисер, театрознавець Микола Вороний народився 6 грудня 1871 року. Незаконно репресований у 1934 році, а помер 24 квітня 1940 року.

Світогляд юного Миколи Вороного значно розширився під час навчання у середніх школах Харкова й Ростова. Тут він спостерігав бурхливе життя робітників і молоді, захоплювався країними творами українських, російських та західноєвропейських письменників. Тоді Микола почав складати вірші, якими в рукописах зачитувалася молодь. Деякі з них /"Собака", "Російська серенада"/ з'явилися на сторінках львівського часопису "Правда" /1888 р./

У той час Микола Вороний ще тісніше налагоджує зв'язки з Галичиною і подає свої кореспонденції до журналу "Зоря". Читачі радо зустрічають його публікації, де йшлося про О.Корсуня, М.Костомарова, П.Грабовського, М.Кропивницького, В.Білозерського, М.Лободу та інших. І тоді длянього знайшли місце в списку "неблагонадійних", організувавши жандармський нагляд за ним. Згодом "підозрілий" Микола Вороний виїхав за кордон Російської імперії.

Він продовжував навчання у Віденському і Львівському університетах/філософський факультет/. У Львові Микола Вороний зблишився з Іваном Франком, який справив великий вплив на формування його світогляду, літературно-естетичних поглядів, та студентом того ж факультету університеті Володимиром Гнатюком.

Радо зустріли львів'яни Миколу Вороного. Іван Франко став "заочним професором" студента, бо університетські студії не задовольняли "шукача правди".

Микола Вороний почав співпрацювати у "Літературно-науковому віснику", "Українській хаті", "Сяйві", "Засіві", "Дзвоні" /ілюстрованій Україні/, де був принциповим критиком- популяризатором творів П.Грабовського, І.Франка, П.Куліша, М.Лисенка, М.Костомарова та інших авторів.

У Львові Микола Вороний працював бібліотекарем і коректором видань Наукового товариства імені Шевченка, режисером українського театру товариства "Руська бесіда", в редакції журналу "Житте і слово", де вів рубрику "Вісті з Росії". Він допомагав І.Франкові у виданні газет "Громадський голос" і "Радикал", деякий час був неофіційним редактором часопису "Зоря". І як театрознавець виступав з критичним оглядом "Наші артисти в сценах" /"Зоря", 1896, № 23, с.458-459/.

Особливо захоплювалися читачі кореспонденціями Миколи Вороного у рубриці "Вісті з Росії", яку він вів на сторінках часопису "Житте і слово" (1896-1898). Публікуючи свій переклад новели І.Тургенєва "Поріг", М.Вороний писав: "Світла тінь нашої дорогої землячки Марусі Вітрівни, недавно замученої в мурах Петропавлівської в'язниці в Петербурзі, хай буде запевненням, що твір цей не є пустою риторикою..." ("Житте і слово", 1897, т.У1, с.322).

Під час свого шеститижневого перебування у Львові студент з Праги, чех-україніст Франтішек Главачек, відвідуючи разом з Володимиром Гнатюком лекції української літератури і мови в університеті, познайомився із Миколою Вороним. Коли повернувся з Галичини додому, то з Праги писав своєму другові Володимирові Гнатюку: "...передайте, будь ласка, мій сердечний привіт... особливо... Колессі, Вороному..." (14 вересня 1896 року), в листі від 10 грудня запитує: "Що робить Вітик, Щурат, Вороний, Копач, Раковський та ін.? Вітайте їх...", а 11 березня 1896 року пише: "До речі, згадав я приятеля, Вороного. Пишіть мені, будь-ласка, де він і що робить".

Саме щира дружба і плідна співпраця єднали Володимира Гнатюка і Миколу Вороного, що засвічує участь поета в часописі "Літературно-науковий вісник", коли його редактував наш земляк, та його листування з ним. А шанобливе ставлення поета-ювіляра до вченого переважно підтверджують його щирі слова на світлині, яку йому подарував: "Любому приятелеві й другові Володимиру Гнатюкові на добрий спомин від щирого прихильника Миколи Вороного. 15/27 вересня 1899. Севастополь, Крим".

Ця оригінальна унікальна світлина була у домашньому архіві Володимира Гнатюка, а тепер вона зберігається у фондах Літературно-меморіального музею Івана Франка у Львові, куди разом з іншими передав 1963 року швагер академіка Іван Боднар. А її копія уже понад 28 років експонується разом з автографом Миколи Вороного в експозиції третьої кімнати нашого музею земляка.

Листи Миколи Вороного до Володимира Гнатюка нині зберігаються у відділі рукописів Львівської наукової бібліотеки імені В.Стефаника НАН України (Архів Володимира Гнатюка), куди їх тоді ж передав Іван Боднар. Саме листи М.Вороного проливають світло на взаємини багатьох суспільно-політичних і громадсько-культурних діячів, який не раз писав до В.Гнатюка з Кишинева, Одеси, Катеринодара, Чернігова, Севастополя, Варшави.

Так, 11 листопада 1899 року М.Вороний повідомив з Кишинева В.Гнатюкові, що, нарешті, прибули бандеролі з книжками на ім'я

Микола Вороний. (Світлина, яку він подарував Володимирові Гнатюку).

Миколи Садовського та Івана Карпенка-Карого. Він писав, що надіслав В.Гнатюкові поему "Євшан-зілля" для друкування її в "Літературно-науковому віснику". Також поділився творчими планами: вже готові вірші "Патріотам", "Ювілей", "Москальофілам.", — "вірші прикро-сатиричні".

29 березня 1901 року Микола Вороний шле в листі з Катеринодара байку "Голуби-переможці" (... цікаватим, що трактує про відлучення Льва Толстого від церкви...) з надією, що вона вийде в "ЛНВ". Коли ж на те будуть інші погляди, варто передати твір Михайліві Грушевському для опублікування в "Молодії Україні". Далі він скаржиться, що ні М.Грушевський, ані його кум І.Франко не відповідають на листи. Автор каже, що живе "тихо та лагідно" і має час "займатися літературою".

30 листопада 1902 року М.Вороний повідомляв В.Гнатюка, що "Осівся в Одесі і що страшенно тягне його до Галичини, хоч би на кілька днів. Бачу, що теперішнє життя у Львові значно цікавіше від колишнього: свідомість зросла... партії виступають на арену, нові сили з'являються".

У 1920 році Микола Вороний знову емігрував за кордон. Жив у Варшаві, де зблишився з польськими письменниками Ю.Тувіном і Л.Стаффом, а невдовзі переїхав до Львова, де мав нові зустрічі з Володимиром Гнатюком. Тут він викладав в українській драматичній школі при Музичному інституті імені М.Лисенка і деякий час навіть був її директором.

21 вересня 1921 року, працюючи секретарем у редакції газети "Українська трибуна", писав В.Гнатюку, що його матеріальне становище "дуже тяжке, й він надіється, що видання тут "може поезії" (книжка "Ліричні поезії", що вийшла 1911 року в Києві) — "мене б зразу підрятувало". Тому й просить В.Гнатюка надіслати йому до Варшави на якийсь тиждень томик віршів, які він перепише.

Крім листів М.Вороного до В.Гнатюка, збереглося 11 так званих кореспонденційних книг товариства "Академічна громада" за 1895-1905 роки, в яких ми бачимо різні записи: оголошення, повідомлення дорізних осіб, листи і навіть відозви з заклики. Власне, тут, збереглися власноручні записи Марка Черемшини, Леся Мартовича, Наталі Кобринської, Дениса Лук'яновича, Василя Щурата, Філарета Колесси, Володимира Гнатюка, Івана Франка, Миколи Вороного та інших.

Про все це дізнаються відвідувачі оселі академіка-земляка під час тематичних екскурсій "Володимир Гнатюк і Микола Вороний" у ці ювілейні дні.

Остан ЧЕРЕМШИНСЬКИЙ, заслужений працівник культури України.

27 листопада 1996 року, с. Велеснів,

Монастирищина.